

ΟΙ ΑΝΑΡΧΙΚΟΙ ΚΑΙ Η ΗΘΙΚΗ

Posted on [Οκτώβριος 12, 2015](#) |

ΕΡΡΙΚΟ ΜΑΛΑΤΕΣΤΑ

Ο αριθμός αυτών που δηλώνουν αναρχικοί σήμερα είναι τόσο μεγάλος, και κάτω από το όνομα αναρχία κρύβονται θεωρίες τόσο διαφορετικές και αντιφατικές, ώστε θα είχαμε πραγματικά άδικο αν τα χάναμε όταν το κοινό που δεν είναι εξοικειωμένο με τις ιδέες μας, που δεν μπορεί να ξεχωρίσει αμέσως τις μεγάλες διαφορές που κρύβονται κάτω από την ίδια τη λέξη, μένει αδιάφορο στην προπαγάνδα μας και μας περιφρονεί.

Δεν μπορούμε φυσικά να εμποδίσουμε τους άλλους να χρησιμοποιούν όποιο όνομα θέλουν. Όσο για το να σταματήσουμε εμείς να λεγόμαστε αναρχικοί, αυτό δεν θα βοηθούσε σε τίποτα, γιατί ο κόσμος θα πίστευε απλούστατα ότι αλλάξαμε απόψεις.

Αυτό που όλο και όλο μπορούμε και πρέπει να κάνουμε είναι να διαχωρίζουμε ξεκάθαρα τη θέση μας από όσους έχουν διαφορετική αντίληψη για την αναρχία και από όσους, αν και έχουν τις ίδιες θεωρητικές απόψεις με εμάς, βγάζουν από αυτές πρακτικά συμπεράσματα διαφορετικά από τα δικά μας. Ο διαχωρισμός της θέσης μας πρέπει να είναι αποτέλεσμα μιας ξεκάθαρης έκθεσης των ιδεών μας και της ειλικρινούς και αδιάκοπης επανάληψης των απόψεών μας για όλα τα γεγονότα που έρχονται σε αντίθεση με τις ιδέες και την ηθική μας, χωρίς να έχουμε στο μυαλό μας την υπεράσπιση κάποιου συγκεκριμένου προσώπου ή χώρου. Γιατί αυτή η δήθεν αλληλεγγύη ανάμεσα σε ανθρώπους που δεν ανήκουν και δεν θα μπορούσαν να ανήκουν στον ίδιο χώρο υπήρξε ακριβώς ένα από τα βασικά αίτια της σύγχυσης.

Έχουμε φτάσει στο σημείο πολλοί να εξυμνούν στους συντρόφους τα ίδια πράγματα που καταδικάζουν στους αστούς, και φαίνεται ότι το μοναδικό τους κριτήριο για το αν μια πράξη είναι καλή ή κακή είναι το αν αυτός που την έκανε δηλώνει αναρχικός ή όχι. Πολλά σφάλματα έχουν φέρει τους μεν στο σημείο να αντιφάσκει ανοιχτά η πρακτική τους με τις αρχές που διακηρύσσουν θεωρητικά, και τους δε να ανέχονται τέτοιες αντιφάσεις. Παρόμοια, πολλοί λόγοι έχουν φέρει κοντά μας ανθρώπους που κατά βάθος αδιαφορούν για την αναρχία και για όσα ξεπερνούν τα στενά τους ατομικά συμφέροντα. Δεν μπορώ να εξαντλήσω εδώ μια μεθοδική και αναλυτική μελέτη όλων αυτών των σφαλμάτων, θα αρκεστώ να μιλήσω για αυτά που με έχουν εντυπωσιάσει περισσότερο.

Ας μιλήσουμε για την ηθική

Δεν είναι σπάνιο να συναντάμε αναρχικούς που αρνούνται την ηθική. Στην αρχή λένε απλώς ότι σαν θεωρητική άποψη δεν παραδέχονται καμία απόλυτη, αιώνια και αμετακίνητη ηθική, και ότι στην πράξη επαναστατούν εναντίον της αστικής ηθικής που επιδοκιμάζει την εκμετάλλευση των μαζών και καταφέρεται εναντίον όλων των πράξεων που βλάπτουν ή απειλούν τα συμφέροντα των προνομιούχων. Έπειτα, σιγά-σιγά, όπως συμβαίνει σε τόσες και τόσες περιπτώσεις, παίρνουν το σχήμα του λόγου για επακριβή έκφραση της αλήθειας. Λησμονούν ότι στην τωρινή ηθική, πλάι στους κανόνες που προβάλλουν οι παπάδες και τα αφεντικά για να κατοχυρώσουν την κυριαρχία τους, βρίσκονται και άλλοι, περισσότεροι και ουσιαστικότεροι, που χωρίς αυτούς θα ήταν αδύνατη κάθε κοινωνική συμβίωση. Λησμονούν ότι το να επαναστατείς εναντίον κάθε κανόνα που επιβάλλεται με τη βία δεν σημαίνει καθόλου ότι πρέπει να μην έχεις καμία ντροπή και κανένα συναίσθημα υποχρέωσης απέναντι στους άλλους. Λησμονούν ότι για να καταπολεμήσεις σωστά μια ηθική, οφείλεις να αντιπαραθέσεις, τόσο στη θεωρία όσο και στην πράξη, μια ηθική ανώτερη. Και καταλήγουν, με τη βοήθεια της ιδιοσυγκρασίας τους και των περιστάσεων, να γίνουν ανήθικοι με όλη τη σημασία της λέξης, άνθρωποι δηλαδή χωρίς κανόνες συμπεριφοράς, χωρίς κριτήριο που να καθοδηγεί τις πράξεις τους, που υποκύπτουν παθητικά στην παρόρμηση της στιγμής. Σήμερα, στερούνται το ψωμί για να βοηθήσουν έναν σύντροφο· αύριο, θα σκοτώσουν άνθρωπο για να πάνε στις πουτάνες.

Η ηθική είναι το σύνολο των κανόνων συμπεριφοράς που θεωρεί καλό κάποιος άνθρωπος. Μπορεί να βρίσκει κανείς κακή την κρατούσα ηθική μιας συγκεκριμένης εποχής, μιας χώρας ή μιας κοινωνίας, και πράγματι η αστική ηθική είναι κάτι παραπάνω από κακή, όμως δεν μπορούμε να διανοηθούμε μια κοινωνία χωρίς καμία ηθική, ούτε έναν συνειδητό άνθρωπο χωρίς κανένα κριτήριο για το τι είναι καλό και κακό για τον εαυτό του και τους άλλους.

Όταν χτυπάμε την τωρινή κοινωνία, αντιπαραθέτουμε στην ατομιστική αστική ηθική την ηθική της αλληλεγγύης, και προσπαθούμε να εγκαθιδρύσουμε θεσμούς που ανταποκρίνονται στο πώς βλέπουμε τις σχέσεις ανάμεσα στους ανθρώπους. Αν δεν κάναμε αυτό το πράγμα, πώς θα μπορούσαμε να δούμε ότι τα αφεντικά εκμεταλλεύονται το λαό;

Μια άλλη απαράδεκτη άποψη, που μερικοί την υποστηρίζουν ειλικρινά και άλλοι τη χρησιμοποιούν σαν δικαιολογία, είναι ότι το σημερινό κοινωνικό περιβάλλον δεν σου επιτρέπει να είσαι ηθικός, και ότι κατά συνέπεια μάταια πασχίζεις, αφού οι προσπάθειές σου είναι εκ των προτέρων καταδικασμένες σε αποτυχία· το καλύτερο, λένε, είναι να εκμεταλλευόμαστε όσο μπορούμε τις περιστάσεις προς όφελός μας και να μη νοιαζόμαστε για τους άλλους· θα αλλάξουμε ζωή όταν αλλάξει η οργάνωση της κοινωνίας. Βέβαια, κάθε αναρχικός καταλαβαίνει σήμερα ότι η αδυσώπητη οικονομική κατάσταση επιβάλλει στον άνθρωπο να παλεύει εναντίον των άλλων ανθρώπων και βλέπει σαν καλός παρατηρητής πόσο ανίσχυρη είναι η προσωπική επανάσταση ενάντια στο πανίσχυρο κοινωνικό περιβάλλον. Ένα όμως είναι εξίσου αληθινό: ότι χωρίς την προσωπική επανάσταση και χωρίς τη συνεργασία με άλλους ανθρώπους επαναστατημένους με σκοπό την αντίσταση στη δύναμη του κοινωνικού περιβάλλοντος και στην προσπάθεια για μετασχηματισμό του, αυτό το κοινωνικό περιβάλλον δεν θα άλλαζε ποτέ.

Είμαστε όλοι, χωρίς εξαίρεση, υποχρεωμένοι να ζούμε λίγο πολύ σε αντίθεση με τις ιδέες μας· είμαστε όμως αναρχικοί ακριβώς στο μέτρο που βασανιζόμαστε από αυτή την αντίθεση και προσπαθούμε, όσο είναι δυνατόν, να την αμβλύνουμε. Τη μέρα που θα προσαρμοζόμασταν στο περιβάλλον, δεν θα είχαμε πια τη λαχτάρα να το μετασχηματίσουμε και θα γινόμασταν κι εμείς αστοί. Αφραγκοί ίσως, αλλά όχι λιγότερο αστοί στα έργα και στις επιδιώξεις μας.

(Λε Ρεβέιγ, Γενεύη, 5/11/1904)

This entry was posted in [ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ](#).